

אורי דן עם אריק בימי שלום ומילחמה: „האינך חש שבדבריך יש שמץ מפולחן אלילים, המסוכן גם לאליל עצמו?“

אולם הוא החל לבוא לידי ביטוי כבר בסוף ימיו של משה דיין כרמטכ"ל. אני זוכר כי כבר אחרי מיבצע קדש ניסה משה דיין להרחיק את אריק שרון מהצנחנים. היתה לי אז שיחה עם ראש-לישכתו, מרדכי („מורלה“) בראון, שהיה אז סגן-אלוף. ניסיתי לשאול אותו מדוע רוצה דיין להרחיק את שרון, ולשלוח אותו לגלות, ללימודים בחו"ל. הוא השיב לי אז: „גם הבינוניים רוצים להיות!“ ומאו הבינוניים חיים טוב מאד, בעוד שכמה מסובי הנוער נקברו בשדה-הקרב.

הרושם הוא שהמערכה שדך היא מעי רכה אישית עבור האנף שרון, ושבהחזרתו ל"צה"ל אתה רואה את חזות הכבד.

אני מכיר את הטענה הזאת. היא מסוג הטענות שאינן באות להשיב לגופו של עניין. שום צבא בשום מדינה בתקופה המודרנית, אינו יכול להיות תלוי באיש אחד, אלא בצוות. יחד עם זאת, התמיכה הבלתי-מסתייגת שלי באריק שרון, במיוחד אחרי מילחמת יום-הכיפורים, מבוטסת על הדברים הבאים:

בעיני הוא מגלם מעל ומעבר להיותו מצביא צבאי, תפיסה צבאית שלמה, עקרונות-ביטחון דרך חשיבה צבאית ההולמים, לפי דעתו, את מצבה המסוכן של מדינת-ישראל.

גלויותי לאלוף שרון ב-20 השנים האחרונות. הייתי לצידו בשעות קריטיות של קרב, ובהרבה רגעים של אמת. כבר אז, בתקופת פעולות-התגמול ובמיבצע קדש, הוא היה משיכמו ומעלה מעל מפקדים אחרים שהיכרתי בצה"ל — וזאת מבלי לפגוע בהם, שרבים מהם היכרתי מקרוב. במילחמה האחרונה ראיתי את אריק מתנשא כמה וכמה מעל עצמו, כפי שהיכרתי. הוא נלחם במצרים כשעל עורפו מאיימים היהודים. הוא התגלה כאבא גדול של הלוחמים בשדה-הקרב, והישרה ביטחון ואמונה בימים של חרדה.

מכל מה שהיכרתי אותו במשך 20 שנה, התחוויר לי במילחמה הזאת. כאשר הצמרת מדינת-ביטחונות איבדה את עשתונותיה, שבעצם לא היכרתי אותו עד אז. חרה לי שתוך כדי המילחמה ואחריה, אנשים, עיתונים, שרים ו"חכים, מתוך צרות-עין ואידיעות העובדות, ניטו להציגו באור שלילי, כמי שמסר פקודות ואחראי לאסונות בשדה-הקרב. משום כך לא היססתי לצאת, לעיתים לבדי, כדי לחשוף את האמת כפי שראיתי אותה בעצמי מקרוב. אבל מי אני ומה אני לעומת חברי ועדת-אגרנט, שבאיחור של 14 חודש, הגיעו לאותן מסקנות עצמן: ששרון נהג בשדה-הקרב כיאות אף כאשר לא מילא פקודות כפי שטענו נגדו.*

„לא מכירים את אריק!“

האם אינך חש שבדבריך יש שמץ של פינחון-אלילים, המסוכן לאולי עצמו כמו לאלה המסנוורים מומנו, כפי שהוכח כמה שאירע ל"משה דיין?

זוהי סכנה שאני מקווה שאריק שרון ידע להישמר ממנה. כמו שאני הקטן מנסה להיזהר מפניה, אבל היא לא נוגעת לתחום של הצגת האמת בקשר למה ששרון של האלוף שמואל גונן.

(המשך בעמוד 40)

הערת המערכת: אורי דן נגרר כאן אחר טעות. ועדת-אגרנט לא קבעה שום דבר כזה. היא רק רשמה לפנייה את הסברו של אריק שרון לפליטת-פה שלו, שנראתה כקריאה להפנת-פקודות. אריק הסביר לוועדה שלא התכוון לכך, והוועדה ציינה זאת בדו"ח שלה. מכאן צמחה האגדה כאילו התייחסו הוועדה, בצורה כל שהיא, לפעולת אריק שרון במילחמה, ששימשה נושא לתלונתו של האלוף שמואל גונן.

תוצאות כמו אלה שהיו במילחמת יום-הכיפורים, או יש עוד הרבה מה לעשות כדי להכין את צה"ל למילחמה כזאת.

אני רוצה להבהיר את עצמי. המדובר אינו בכך שמדינת-ישראל נמצאת או תימצא בסכנת השמדה, כתור צאה מהתקפת-פתע ערבית. המדובר גם אינו במניעת הפתעה צבאית חדשה. הפתעה עוד אינה אסון. מתעלמים אצלנו מהעובדה שלמרות שצה"ל הופתע במילחמת יום-הכיפורים, הרי אילו היה גיהול צבאי נכון של המילחמה, אילו מערכת קבלת-ההחלטות היתה רצינית ובעלת דימויו, היו גם תוצאות המילחמה הקודמת יכולות להיות אחרות. אני לא מתכוון לכיבושים נוספים, אלא לכך, שמשום שמילחמת יום-הכיפורים הסתיימה כפי שהסתיימה, היא נתקבלה על-ידי הערבים כניצחון אדיר, וכהוכחה לעובדה שיש בידם האפשרות לנצח את ישראל במילחמה.

כשאני מדבר על תוצאות אחרות, אני מתכוון לשני תחומים לפחות: לצימצום מיספר האבידות עד למינימום בכל מילחמה שתיכפה על ישראל. זוהי הנקודה הרגישה אצלנו, והיא מברסמת בציבור יותר מאשר אובדן שטחים. והתחום השני הוא: מניעת תפיסת-שטחים בידי צבאות ערב, כדי להוכיח להם שהם יוכלו לקבל חזרה שטחים רק בדרך המדינית, ולא בדרך הצבאית.

אורי דן באירוע חברתי *

מהמסע הפומבי שאתה עורך לאחרונה בנושא זה, נוצר רושם כאילו הבעייה היא פרי פונאליה, וכי אם יחזירו לצה"ל אלוף זה או אחר, תיפתרנה כל הבעיות.

הבעייה אינה פרסונאלית. זוהי הבעייה של בחירת האנשים המתאימים ביותר שיש למדינת ישראל, למערכת המוסקדת על שמירת חיי אזרחיה. כיום זה נעשה לפי שיטת „המגיע לי.“ לפי דרישות הארמוניה, במרכאות. אם אפשר לדבר על יצירה בתחום המחשבה הצבאית — זהו אבסורד, כיוון שמדובר בחיים ובמוות בשדה-הקרב — או אין מערכת צבאית יוצרת מבלי שהייתה קיימת בה אי-השקט היוצר. ההארמוניה של הבינוניים אינה תחליף לכך.

„גם הבינונים רוצים לחיות!“

יזמון הבינוניות בצה"ל התגבר אימנם בתקופת כהונתם של הרמטכ"לים חיים ברילב ודויד אלעזר,

עם רחל דיסנצ'יק, אשתו של מי שהיה עורך מעריב.

אם זה בדרג שני מפקדי-ביתא או הרמטכ"ל, הוא האיש שהצבא הכשיר אותו לתפקיד זה, והחלטותיו אינן ניתנות לוויכוח או ערעור.

אני לא מערער על התפיסה. מובן שבכל מיסגרת צבאית חייב להיות, בסופו של דבר, אדם אחד המקבל את ההחלטות ונותן את הפקודות. אבל מה שקורה אצלנו הוא דבר שונה לחלוטין. הגענו למצב שבו הרמטכ"ל הוא המפקד העליון והביילעדי של הכוחות המזוינים של המדינה, ולא רק ראש המטה-הכללי. באיזו מדינה מתקנת קיים מצב כזה?

החלטות בנושאים חיוניים של ביטחון לאומי אינן יכולות להיות נתונות רק בידי של אדם אחד, מוכשר ככל שיהיה. לא ייתכן שאדם אחד יקבע את המדיניות הביטחונית והצבאית על פי שיקוליו האישיים. לפי מה שקורה היום, מסתבר שהרמטכ"ל הוא המפקד העליון של צה"ל, ומעליו אין ממשלה. עד כמה שידוע לי יש עדיין ממשלה בישראל. איפה היא?

איפה ועדת-השרים לענייני-ביטחון, איפה אותו כלי בדתותה של מועצה לביטחון לאומי, שבחסרונה הרגשנו כל-כך במילחמה האחרונה ולאחריה?

מה קורה כאן? הממשלה ממשיכה לנהוג כמו הממשלה הקודמת לפני המהדל. מה שנשאר זה רק מסקנות ועדתי אגרנט. יש כיום רק אדם אחד האחראי לפעולות הצבא. לטוב ולרע. אין שום דרג מדיני מעליו, שיכול לכוון אותו ולהנחותו. מי שרוצה להכין את עצמו לקראת המהדל הבא, ולנער את עצמו מאחוריות, הוא שמפקד בידי הרמטכ"ל סמכויות בלתי-מוגבלות, כדי שפסע הבאה, אם חס וחלילה יתרחש שוב מהדל, לא יהיה שוב הדרג המדיני אשם.

מה שקורה היום הוא שלרמטכ"ל הנוכחי של צה"ל יש יותר סמכויות מכל רמטכ"ל אחר שכיהן לפניו. לא קיים למעשה שום מוסד או גוף שיכול לפקח עליו או לבקר אותו. במקום לשפר ולתקן את המצב שהיה קיים לפני מילחמת יום-הכיפורים, החמירו אותו.

„לאי יתכן שהרמטכ"ל יקבע!“

אם ראשי-המומשה, שרה-הביטחון, או הממשלה כממשלה, אינם מסוגלים לכפות על הרמטכ"ל את התחרות של אלוף לצה"ל, שבניגוד לשיקוליו האישיים נגראית להם חיונית, או מה כבר אפשר לכפות עליו? תוכניות אופרטיביות? תוכניות לבניין הצבא מחדש? כל השיטה הזאת של אי-דין ציבורי בנושא כה חיוני, בטענות של שמירת המוראל, אין לה מקום כלל. חלפו חודשים יקרים מאז המילחמה, והרבה לא השתנה. לא נשאר הרבה זמן כדי לטקן ולתקן את הבעייה הזאת. לכן צריך לספל בה בדרך שלא נוסחה אף פעם. אי-אפשר להשאיר זאת לוועדת-החוקר-הביטחון של הכנסת, שאינה קיימת כלל, ושאינה אפילו חותמת-גומי. גם ועדת השרים לענייני-ביטחון היא פקציה בילבב. מועצה לביטחון לאומי שתטפל בבעייה, אינה קיימת. מה שקורה כנראה מכך הוא שהרמטכ"ל, עם הרמטכ"ל בראשו, הם הנותנים הילעדיים של הסון, ומעצבים את המדיניות הצבאית, בתקופה הכי חמורה שהיתה למדינת-ישראל. ושוב, אפילו הם האנשים המוכשרים והמעולים ביותר שקמו לצה"ל, לא ייתכן שרק הם ייקבעו בנושאים החיוניים לביטחונה של המדינה.

מדיכר הביקורת שאתה משמיץ נגד ההנהגה הביטחונית, ניתן לקבל את הרושם כי אינו צה"ל אינו מוכן למילחמה חדשה.

תלוי לאיזו מילחמה. אני סבור שצה"ל בהחלט מוכן למילחמה כמו זו האחרונה. אם משהו חרשב שמדינת ישראל יכולה שוב לשאת תוצאות כמו תוצאות המילחמה האחרונה, מבחינה חברתית ומדינית, או צה"ל מוכן למילחמה כזאת. אבל מי שחרשב שמה שאירע במילחמה האחרונה היה אסון, שתוצאותיו מכרסמות עדיין במדינה ובעם, ושהבעייה היא שמדינת-ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה עוד פעם, במקרה שהחילת תיפרוך מילחמה חדשה,